ואין נתינה פחות משוה פרוטה. ורבנן נמי לא פליגי אלא משום דכתיב אכילה ואי"ת והא קיימא לן (חולין דף קלז:) דחטה אחת פוטרת את הכרי אע"ג דכתיב בה נתינה דכתיב תתן לו ובהזהב (ב"מ מז.) אמר קונין בכלי אע"פ שאין בו שוה פרוטה אע"ג דכתיב ונתן לרעהו וגבי גט נמי אמרינן (גיטין דף כ.) כתבו על חיסורי הגלה כשר אע"ג דכתיב ונתן בידה וים לומר דהכא ודאי בעינן שוה פרוטה דנתינה קיימא אתשלומין והוי כמו השבת גזילה שאין בפחות משוה פרוטה ולהכי משום דכתיב ונתן משמע שפיר נתינה תשובה אבל שאר מילי אע"ג דכתיב בהן נתינה לא בעינן שוה פרוטה מיהו קשה לר"י דרבי יהודה דריש בכריתות (דף ו:) ואשר יתן ממנו על זר בכזית ויליף נתינה נתינה מתרומה ואדליף מתרומה בכזית ליף מכל נתינה לאומרא דהוו בכל שהוא כגון מתן דמים ומתן בהוצות שאין בהן שיעור והוי נמי דומי דסיכה דהוי בכל שהוא ולמ"ד התם נתינה בכל שהוא א"ש*: **והוא** מיבעיא ליה לדבר הראוי להיות קודש. ואע"ג דמאת הקודש דרשינן דבר הראוי להיות קודש אצטריך נמי ונתן דאי כתב את הקודש לחודיה ה"א דלא אתא למעוטי אלא מעות אבל כל פירות ישלם להכי כתב ונתן דמשמע שהפירות של נתינה בעינן ראוי להיות קודש: **מעילה** שלא חייב בה כרת אינו דין שפשר בה את המזיד. תימה נימא היא הנותנת דשאר מצות שהן חמורות שהן בכרת אין לזהומה כפרה אבל מעילה שהיא קלה שאין בה כרת יש לזהומה כפרה וכה"ג איכא בריש מכות (דף ב:) דקאמר ק"ו ומה הוא שעושה מעשה במזיד אינו גולה עדים שלא עשו מעשה אינו דין שלא יגלו היא הנותנת הוא שעשה מעשה במזיד לא יגלה כי היכי דלא תיהוי ליה כפרה הן שלא עשו מעשה יגלו דתיהוי להו כפרה ועוד הרבעה המבאין על הזדון כשגגה יוכיחו דאין בהן כרת וחייבין על זדונם הבא על שפחה חרופה ונזיר טמא (וכ"ה להדיא במשנה דכריתות מ: ד' מביאין על הזדון כשוגג ומפרש שם (ס.) במשנה עמס אלו מביאין כו') ושבועת העדות והפקדון *(תוספתא דכריתות פ"א) ואומר ר"י דשפיר פריך בלאו הכי לא אם אמרת וכו' ומיהו קשה לר"י דאמאי איצטריך בכריתות (דף פ.) בשפחה חרופה אשר חטא לרבות זדון וגבי נזיר נמי דריש מפתאום לרבות זדון דאי משום דלא נילף ממעילה דאמעיט מזדון אדרבה משבועת העדות והפקדון איש לן למילף דלאומרא מקשינן: ומינה

אמר אביי רבי אליעזר בן יעקב ורבי עקיבא ור' יוחנן בן נורי כולהו סבירא להו חמץ בפסח אסור בהנאה ובהא פליגי דרבי עקיבא סבר *לפי דמים משלם ורבי יוחנן בן נורי סבר לפי מדה משלם, פשיטא? מהו דתימא רבי יוחנן בן נורי נמי כרבי עקיבא סבירא ליה דאמר 'לפי דמים משלם' והתם היינו טעמא דקא מחייב משום דסבר לה כר' יוסי הגלילי דאמר *חמץ בפסח מותר בהנאה קמ"ל, ואימא הכי נמי? אם כן נהדר ליה רבי יוחנן בן נורי לר' עקיבא כי היכי דמהדר ליה רבי אלעזר חסמא לר' אליעזר בן יעקב: ת"ר **האוכל כזית תרומה משלם קרן וחומש אבא שאול אומר עד שיהא בו שוה פרוטה** מ"ט דתנא קמא? אמר קרא °ואיש כי יאכל קדש בשגגה 'ואכילה-בכזית ואבא שאול מאי טעמא? אמר קרא "ונתן" ואין 'נתינה' פחות משוה פרוטה ואידך נמי הא כתיב "יאכל" ההוא *פרט למזיד הוא דאתא ותנא קמא הכתיב "ונתן"? ההוא מיבעי ליה לדבר הראוי להיות קדש (פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח): ת"ר **האוכל תרומה פחות מכזית משלם את הקרן ואינו משלם את החומש** היכי דמי: אי דלית ביה שוה פרוטה קרן נמי לא לישלם ואי דאית בה שוה פרוטה חומש נמי לישלם? לעולם דאית בה שוה פרוטה ואפילו הכי כיון דלית ביה כזית, משלם את הקרן ואינו משלם את החומש, אמרוה רבנן קמיה דרב פפא: הא דלא כאבא שאול דאי כאבא שאול האמר 'כיון שיש בה שוה פרוטה אע"ג דלית ביה כזית' אמר לבר רב פפא אפילו תימא אבא שאול-אבא שאול תרתי בעי, ומי בעי אבא שאול תרתי והא *תנן **אבא שאול אומר את שיש בו שוה פרוטה חייב בתשלומין את שאין בו שוה פרוטה אינו חייב בתשלומין, אמרו לו: לא אמרו שוה פרוטה אלא לענין מעילה בלבד אבל לתרומה אינו חייב עד שיהא בו כזית** ואם איתא כיון שיש בו כזית מיבעי ליה, תיובתא, ואף רב פפא הדר ביה דתניא יוחטאה בשגגה פרט למזיד, והלא דין הוא ומה שאר מצות שחייב בהן כרת פוטר בהן את המזיד, מעילה שאין בה כרת אינו דין שפטר את המזיד, לא, אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה תאמר במעילה שחייב בה מיתה? ת"ל "בשגגה" פרט למזיד ואמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין האי תנא מעיקרא אליבא ליה כרת ולבסוף אליבא ליה מיתה? ואמר ליה *הכי קאמר **לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה בפחות מכזית תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מכזית** ואמר ליה *תנוח דעתך שהנחת את דעתי ואל מאי ניחותא דרבה ורב ששת שדו ביה נרגא-מאן שמעת ליה דאמר הזיד

אמר אביי ר' עקיבא ור' יוחנן בן נורי. אע"ג דאיחייב בתשלומין סבירא להו דאין לו דמים ובהא פליגי רבי עקיבא ור' יוחנן בן נורי: **לפי דמים**. דסבירא ליה מותר ניהדר ליה ר' יוחנן לרבי עקיבא אף לזה יש לו היתר הסקה: **כזית פרומס**. בשאר ימות השנה קאי: **פרט למזיד**. תרומה של כהן אפי' בשוגג שאינו משלם חומש אלא קרן כשאר מזיק חולין: **ספוג מיבעי ליה דבר שראוי לפיום קדש**. וכוליה קרא משום סיפא אצטריך: **דאיכא בה שוה פרוטה**. וליכא כזית כגון שנת בצורת: **כיון דליכא בה כזית כו'**. דאכילה כתיבא בה: **אמרוה רבנן קמיה דרב פפא**. דקדקו מלבן ואמרו לפניו דהא מתני' דקפדא אכזית דלא כאבא שאול דהא שמעינן לי' דקפיד אפרוט' ולא אכזית: **פרטי בעי**. שיהא בו כזית דהא אכילה כתיבא ביה ושיהא בדמיו פרוטה דהא כתיב "ונתן": **חייב בתשלומין**. אתרומת שוגג אפי' וקרן וחומש קאמר: **לענין מעילה**. בגהנה מהקדש גבוה דהתם לא כתיב אכילה דאכל לתרומה אפי' יש בו שוה פרוטה אין חייב חומש עד שיהא בו כזית, מכלל לאבא שאול אע"ג דליכא כזית, דאם איתא דתרתי בעי ובעי בו כזית דאבא שאול וקאמר דאע"ג דאית ביה כזית בעינן פרוט' הכי הוה להו למימר 'כיון דיש בו כזית חייב': **ומעלה כשגג**. במעיל' דהקדש כתיב: **ומעלה דין סוף**. דמזיד פטור מקרבן ולמה לי קרא: **שחייב בשן שבאוב כרת**. כגון חלב ודם: **פטר בשן את המזיד**. מקרבן דגבי חטאת שגגה כתיב: **לא חייב בשן מיפס**. בידי שמים אבל מעילה חייב על זדונה מיתה כדלקמן ודילמא מיתה חמירא מכרת: **ואמר** ליה רב נחמן גרסינן הא אינא אליבא ליה כרת ממיתה מעיקרא דקתני מעילה אלא חייב בה כרת אלא מיתה כו' אלמא כרת חמירא ולבסוף אליבא לי' מיתה דקתני תאמר במעילה כו': **ומ"ל**. רבי חייא לעולם כרת אליבא ליה והך סיפא דמתני' הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שהרי לא חייב בהן אפילו מיתה בפחות מכזית תאמר במעילה שחייב בה מיתה בפחות מכזית, דתנא דפחות מכזית מחייב מיתה: **מאן שמעת ליה דאמר מעילה זדונה מיפס רבי**. ועל כרחך מתרומה גמר לה כדמפרשינן וכיון דמתרומה גמר לא משכח בה מיתה אלא בכזית כתרומה, דתרומה גבי מיתה כתיב בה אכילה, דמיתה דתרומה נפקא לן מדסמיך "וכל זר לא יאכל קדש" גבי "ומתו בו כי יחללוהו" בחלו הן הנשרפין בסנהדרין (דף פנ:): הזיד

תורה אור

[ועי' תוספות גיטין כ. ד"ה דילמא כו' שייסבו קושיא זו וע"ע תוס' מכתות ס. ד"ה מי בעינן ותוס' ב"מ מז. ד"ה קוניס בכלי]

רש"ל מ"ו

נוסח
האוכל פחות מכזית תרומה
א) אלא ביה שוה פרוטה
ב) לית ביה שוה פרוטה

נוסח
בירור טעמא אבא שאול בדבר טיעורי אכילת תרומה

[וכ"ה להדיא במשנה דכריתות מ: ד' מביאין על הזדון כשוגג ומפרש שם (ס.) במשנה עמס אלו מביאין כו']

מהבה
◇ יש בעמ לשם בשבועת העדות לפיכך יש לומר כי כולהו סבירא להו חמץ בפסח אסור בהנאה ובהא פליגי מאן דפסר סבר לפי דמים משלם וחמץ בפסח אין לו דמים דמחייב סבר לפי מדה"ל משלם ואע"פ שאין לו דמים כיון שאינו משלם אלא לפי מדה חייב

[נדה קנב: יומא סז: סנהדרין נ: מנחות מה.ק.]

רבינו חננאל

עקיבא ור' יוחנן בן נורי ור' אליעזר בן יעקב יש לומר כי כולהו סבירא להו חמץ בפסח אסור בהנאה ובהא פליגי מאן דפסר סבר לפי דמים משלם וחמץ בפסח אין לו דמים דמחייב סבר לפי מדה"ל משלם ואע"פ שאין לו דמים כיון שאינו משלם אלא לפי מדה חייב

[ועי' תוספות ב"מ מז. ד"ה דבר שראוי לפיום קדש]

[תוספתא דתרומות פ"ז ע"ב וע"ל והתניא]

[יומא פ: פא. ב"מ נמ: מעילה יט.]

[לעיל כג.כה:]